

Polska Rada Organizacji Młodzieżowych

Stanowisko w sprawie uczestnictwa młodych ludzi w życiu społecznym i politycznym

Polska Rada Organizacji Młodzieżowych to jedyna krajowa rada młodzieży w Polsce, która zrzesza kilkadziesiąt organizacji młodzieżowych w kraju. PROM nie prowadzi działalności gospodarczej, jest organizacją samorządną, apolityczną i niezależną od struktur państwowych. Najważniejsze cele utworzonej w 2011 r. Rady to reprezentowanie interesów młodzieży, inicjowanie rozwiązań i opiniowanie pomysłów w zakresie polityki na rzecz młodzieży oraz promocja zaangażowania młodych ludzi w życie publiczne.

Poniższe stanowisko to pozycja PROM oraz organizacji członkowskich skupionych w Radzie dotycząca uczestnictwa młodych ludzi w życiu społecznym i politycznym. W poniższym dokumencie przedstawiamy nasze rozumienie partycypacji młodzieży, a także wymieniamy postulaty, które muszą zostać spełnione, by prawdziwe uczestnictwo młodzieży, do którego dążymy, było możliwe.

1. Wstęp

"Nic o nas bez nas" - tego sloganu używa wiele grup społecznych w celu zapewnienia sobie prawa głosu w dyskusjach na tematy, które ich dotyczą. W kontekście młodzieży hasło to przybiera szczególnego znaczenia, jako że większość decyzji politycznych podejmowanych dziś, będzie miało znaczenie dla przyszłych generacji. To na podstawie dzisiejszych decyzji w sprawach polityki, społeczeństwa czy kultury kształtowana jest Polska, w której przyjdzie żyć obecnej generacji młodzieży. To ona będzie skonfrontowana z konsekwencjami decyzji podejmowanych obecnie.

Ponadto, uczestnictwo w życiu politycznym powinno wykraczać poza udział w wyborach. Młodzi ludzie muszą mieć szansę zaangażowania się i uczestnictwa nie tylko poprzez głosowanie w wyborach raz na kilka lat. To zaangażowanie przyczynia się do utrzymania i rozwoju naszej demokracji i kształtuje postawy obywatelskie.

Dlatego, jako reprezentacja organizacji młodzieżowych na poziomie krajowym, skupiająca ponad ćwierć miliona młodych ludzi w Polsce i działająca w interesie polskiej młodzieży uważamy, że należy wesprzeć istniejące już formy uczestnictwa młodych ludzi w procesach demokratycznych i decyzyjnych w Polsce. W tym zakresie zgadzamy się z raportem Młodzi 2011, którego jedna z tez głosi, że „nie można mówić o młodych, nie mówiąc o przyszłości, nie można mówić o przyszłości, nie mówiąc o młodych”¹.

---

¹ Raport „Młodzi2011”, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2011

Pojęcie uczestnictwa młodych ludzi

Uczestnictwo młodych ludzi to obszerny termin, który jest definiowany na wiele sposobów. Na cele wypracowania tego stanowiska oraz w codziennej pracy na rzecz młodzieży, Polska Rada Organizacji Młodzieżowych stosuje termin uczestnictwa przemiennie z terminem partycypacja. Oznacza on dla nas aktywne włączenie młodych ludzi (czyli wg statutu i rozumienia PROM osób do 35 roku życia) w podejmowanie decyzji strategicznych oraz przy innych procesach bezpośrednio dotyczących młodzieży. To także oddanie pola i zapewnienie młodym ludziom przestrzeni do podejmowania działań i zaangażowania się w procesy demokratyczne.

W temacie partycypacji wyróżnia się osiem szczebli, które obrazują dostęp do faktycznego podejmowania decyzji przez młodzież. W zależności od tego, jak wyglądają struktury i ramy partycypacji młodych ludzi, wskazuje się na następujące rodzaje partycypacji poprzedzone trzema etapami, które partycypacją nie są²:

1. **Manipulacja:** kiedy dorośli wykorzystują młodych ludzi do osiągnięcia swoich celów i udają, że cele te są inspirowane przez młodych,
2. **Dekoracja:** kiedy młodzi ludzie są wykorzystani do osiągnięcia danego celu, lecz dorośli udają, że wynika to z potrzeb młodych,
3. **„Tokenizm”** czyli uczestnictwo na pokaz: kiedy młodzi są obecni i widoczni przy podejmowaniu decyzji, mają jednak niewielki lub żaden wpływ na cały proces,
4. **Przydzielenie zadań oraz rzetelna informacja:** kiedy młodzi otrzymują konkretną rolę w procesie i są poinformowani po co i w jaki sposób są zaangażowani,
5. **Konsultacje i informacja:** kiedy dorośli podejmują decyzje po konsultacji z młodymi ludźmi, którzy są potem poinformowani o tym, czy i które z ich opinii i sugestii są brane pod uwagę,
6. **Decyzje podejmowane z młodymi z inicjatywy dorosłych:** kiedy projekt czy proces inicjowany jest ze strony dorosłych, lecz decyzje podejmowane wspólnie,
7. **Inicjatywa i kierownictwo młodzieży,** kiedy inicjatywa wychodzi ze strony młodych, a w

² Hart R. A., Children's Participation. From Tokenism to Citizenship, Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci, UNICEF 1992

proces podejmowania decyzji włączają się dorośli,

8. **Inicjatywa młodzieży**, kiedy projekt czy proces jest inicjowany przez młodych, a podejmowanie decyzji jest dzielone między dorosłych i młodych.

Pierwsze trzy szczeble podejmowania decyzji i zarządzania procesami nie mają nic wspólnego z faktyczną partycypacją młodych ludzi, wciąż jednak często widzimy sytuacje wpisujące się idealnie w ten schemat.

My, jako młodzi liderzy i liderki z organizacji młodzieżowych, postulujemy pełną partycypację młodych ludzi, czyli uczestnictwo młodzieży poprzez wspólne podejmowanie decyzji przez wszystkich obywateli bez wykluczania żadnej z grup społecznych, czy to poprzez przydzielanie zadań i informowanie, rzetelne konsultacje, czy też przekazywanie inicjatywy i możliwości decydowania młodzieży.

Faktycznie uczestnictwo młodych ludzi, o którym mowa powyżej jest możliwe tylko wtedy, gdy zapewnione są odpowiednie ramy i wsparcie. Potrzebna jest gotowość ze strony dorosłych, by oddać część inicjatywy i wpływów na rzecz młodych. Uczestnictwo młodzieży to proces angażujący obie strony – nie chodzi o oddanie władzy w ręce młodych, po to, by zrozumieli, że skomplikowane procesy podejmowania decyzji wymagają doświadczenia i wiedzy dorosłych, lecz o współpracę, na której korzystają wszyscy. Dzięki temu obie grupy zyskują nową perspektywę, często osób bezpośrednio zainteresowanych danym tematem.

2. Prawne ramy partycypacji młodych

Prawo dzieci i młodzieży do partycypacji zostało zawarte w Konwencji o Prawach Dziecka ONZ, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r. Polska ratyfikowała ww. Konwencję w roku 1991 i tym samym zobowiązała się do przestrzegania jej postanowień. W szczególnym stopniu partycypacji dotyczą postanowienia artykułu 12 tej Konwencji:

Artykuł 12 Konwencji Praw Dziecka ONZ

1. *Państwa-Strony zapewniają dziecku, które jest zdolne do kształtowania swych własnych poglądów, prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach dotyczących dziecka, przyjmując je z należytą wagą, stosownie do wieku oraz dojrzałość dziecka.*

Również Unia Europejska angażuje się w zwiększanie poziomu partycypacji młodych ludzi w życiu politycznym i publicznym głównie przez Strategię na rzecz Młodzieży na lata 2010-2018³.

Główne sposoby efektywnego zachęcania młodych ludzi do partycypacji zawarte w dokumencie Unii Europejskiej to:

- Rozwijanie mechanizmów na rzecz dialogu z młodymi ludźmi i umożliwianie ich uczestnictwa w kształtowaniu narodowych polityk,
- Wspieranie organizacji młodzieżowych, w tym lokalnych i narodowych rad młodzieży,
- Promowanie partycypacji wśród grup słabo reprezentowanej młodzieży w polityce, organizacjach młodzieżowych i innych organizacjach społeczeństwa obywatelskiego,
- Wspieraniu sposobów kształtowania postaw partycypacji od młodego wieku.

3. Postulaty PROM

Mając na uwadze powyższe, Polska Rada Organizacji Młodzieżowych postuluje podjęcie następujących działań w celu wsparcia wzrostu partycypacji w życiu społecznym i politycznym wśród ludzi młodych:

1. Wsparcie organizacji młodzieżowych

Organizacje młodzieżowe stanowią przestrzeń, w której młodzi ludzie uczą się i „żyją demokracją” na co dzień. Młodzież dołącza do organizacji dobrowolnie, jest aktywna i angażuje się na rzecz różnych spraw społecznych. To poprzez zaangażowanie w organizacjach młodzieżowych, młodzi ludzie stają się świadomymi, zaangażowanymi i odpowiedzialnymi obywatelami i obywatelkami, dyskutują na tematy dla nich ważne, podejmują decyzje i działania. Organizacje te są niezbędne dla funkcjonowania demokracji i wspierania uczestnictwa młodych ludzi i dlatego **powinny być systematycznie wspierane, przede wszystkim poprzez zapewnienie odpowiedniego finansowania.**

2. Gotowość ze strony decydentów

Prawdziwa partycypacja jest możliwa tylko wtedy, gdy zostaną zapewnione odpowiednie warunki i ramy współpracy. Wymaga gotowości i chęci ze strony decydentów i decydek, by podzielić się inicjatywą z młodymi ludźmi. Taki proces wymaga zaangażowania dwóch stron – nie chodzi o pozwolenie młodzieży na podejmowanie decyzji, po to, by zrozumieli, że polityka

---

³ Rezolucja Rady z dnia 27 listopada 2009 r. w sprawie odnowionych ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży (2010-2018) (Dziennik Urzędowy C 311, 19.12.2009, str. 1-11)

jest skomplikowana i wymaga doświadczenia oraz wiedzy dorosłych, lecz o **współpracę młodych ludzi i dorosłych, tak by obie grupy korzystały z wzajemnych doświadczeń.**

3. Transparentność

Przy zachęcaniu młodych ludzi do uczestnictwa w procesach decyzyjnych, należy jasno określić, jakie są możliwości i potencjalny wpływ na podejmowanie decyzji. Młodzi ludzie muszą dostać odpowiednią informację zwrotną i reakcję, tak by ich czas i energia poświęcone na zaangażowanie się zostały docenione.

4. Dostęp do informacji

W celu osiągnięcia pełnego zaangażowania młodych ludzi potrzebny jest dostęp do informacji, które przekazane są w przystępnym języku i w różnych formach, biorących pod uwagę różnorodność młodzieży. Informacje powinny być dostępne zarówno w prostym i konkretnym języku, lecz nie powinny być powierzchowne i okrojone. Ponadto, by dotrzeć do grupy młodzieży zmarginalizowanej, informacje powinny być dostępne w różnych formach wykraczających poza internet.

5. Perspektywiczność i strategia

Partycypacja młodych ludzi wymaga także myślenia długofalowego. Nie należy tworzyć wszystkiego od zera, lecz trzeba wykorzystać istniejące już struktury i procesy. Dobrym przykładem są organizacje młodzieżowe, które wspierają procesy partycypacyjne, mają dostęp do szerokiej rzeszy młodzieży i z nimi pracują. Podobnie warto korzystać z już funkcjonującego procesu europejskiego Dialogu Usystematyzowanego, jako narzędzia dialogu z decydentami.